

Biuletenio tematika ir tema

Tarptautiniai santykiai ir geopolitika

**Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas
Konceptijos „NATO 3.0“ metmenys**

Esminiai žodžiai

NATO, JAV, Europa, Ukraina, Rusija, Vokietija, gynyba, strategija

Serija ir registracijos numeris

ZD-2026-7

Leidimo data

2026-08-25

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras

☒ Analitinė apžvalga ☐ Kita

Šaltiniai: kategorijos

- ☐ Teisės aktai ☒ Politinė komunikacija
☒ Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
☒ Žiniasklaidos turinys ☐ Socialinių tinklų turinys
☒ Statistiniai duomenys ☐ Mokslo darbai
☐ Metainformaciniai produktai
☐ Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo - iki

2010 10 08 -
2026 07 10

Šaltiniai: kalbos

- ☒ Lietuvių k. ☐ Lenkų k.
☒ Anglų k. ☐ Kitos ES kalbos
☐ Rusų k. ☐ Kitos

Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2026). *Konceptijos „NATO 3.0“ metmenys* (ZD-2026-7). Vilnius.

Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Apžvalgoje aptariamos šios temos:

- NATO viršūnių susitikimas Ankaroje;
- konceptijos „NATO 3.0“ kilmė ir esmė;
- Vokietijos vaidmuo pertvarkant NATO.

1. Įžanga

Šioje apžvalgoje nušviečiamos kelios susijusios temos, kurių aktualumas išryškėjo 2026 m., ypač po liepos 7-8 d. Turkijos sostinėje Ankaroje vykusio NATO viršūnių susitikimo. Visų pirma, aptariamas pats susitikimas ir jo rezultatai, akcentuojant Lietuvai reikšmingus sprendimus.

Ankaroje patvirtinta Aljanso raidos vizija, kuriai jau prigijo pavadinimas „**NATO 3.0**“. Ši vizija neatsirado tuščioje vietoje. Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) ketinimus perkelti Europai didesnę jos pačios saugumo našta griežtai ir ne visuomet diplomatiškai komunikuoja dabartinis Jungtinių Valstijų

prezidentas Donaldas Trumpas. Tačiau tokia politinė kryptimi Vašingtonas linko dar valdant Demokratų partijai atstovavusiems prezidentams Barackui Obamai ir Joe Bidenui¹.

2025 m. į Baltuosius rūmus grįžęs Trumpas Europos lyderiams kelis kartus be užuolankų pareiškė, kad JAV įsipareigojimai Europai, ypač karo Ukrainoje sąlygomis, tapo atviru klausimu². Pasak JAV politologo Iano Bremmerio³, praėjo laikai, kai Trumpo kalbas galima laikyti laikinu nukrypimu nuo labai nuspėjamo JAV geopolitikos kurso, kuriam buvo būdingas rimtas požiūris į transatlantinius įsipareigojimus. Atsižvelgiant į tai, kad Rusijos diktatorius Vladimiras **Putinas siekia išbandyti NATO atsparumą**, o Vašingtono įsipareigojimai dėl Europos saugumo nebėra tokie tvirti, Senojo žemyno šalims, visų pirma Vokietijai, tenka daryti istorinį posūkį ir imtis karinės galios atkūrimo⁴. Trumpui nuolat grasinant atšaukti JAV saugumo garantijas Europai, šios lyderiai deklaruoja, kad yra pasirengę perimti dalį JAV naštos.

Kylio pasaulio ekonomikos instituto ir analitinio centro „Bruegel“ tyrėjų skaičiavimais, **jei JAV pasitrauktų iš NATO, užpildyti gynybos spragą Europai reikėtų papildomų 300 tūkst. karių**. Tiek prireiktų norint pakeisti šiuo metu Europoje dislokuotą JAV personalą – apie 80 tūkst., išplėsti pajėgumus siekiant atgrasyti Rusijos grėsmę ir palaikyti 30 tūkst. karių saugumo pajėgas Ukrainoje. Europa turėtų savarankiškai užsitikrinti strateginę žvalgybą, bendrą vadovavimą karinėms operacijoms bei kontrolę. Visų JAV gynybos komponentų pakeitimas atsieitų apie 1 trilijoną JAV dolerių^{5, 6}.

Vokietijos, Jungtinės Karalystės (JK), Prancūzijos vadovai pripažįsta, kad Europos karines pajėgas būtina stiprinti taip, kad atnaujinto NATO išlaikymo našta būtų padalyta teisingai ir racionaliai⁷.

Naują Alianso būvį išreiškia strateginė koncepcija „NATO 3.0“. Pavadinimas „NATO 3.0“ atsirado dar 2010 m. Naują turinį koncepcijai 2026 m. suteikė Trumpo administracijos atstovai, o ją detalizavo įtakingo JAV analitinio centro *The Heritage Foundation*⁸ tyrėjai. Šios organizacijos parengta „NATO 3.0“ strategija – bent jau projekto lygmeniu – numato ženklų Europos valstybių ginkluotųjų pajėgų didinimą, taip pat Europos karinio kontingento stiprinimą Baltijos šalyse⁹.

Europos gynybos naštos perkėlimas pačiai Europai – ilgalaikė kompleksinė NATO pertvarkos užduotis. Ji turi tiek kolektyvinį, tiek individualų nacionalinį aspektą. Šioje apžvalgoje pristatomos **permainos Vokietijos politikoje** ir iš to kylantys ekonominiai iššūkiai, taip pat aptariamos kai kurių Europos valstybių susirūpinimo dėl šios šalies stiprinimo priežastys.

¹ Fidler, S. (2014 m. rugsėjo 4). NATO Leaders to Vow to Lift Military Spending. Prieiga per internetą: <https://www.wsj.com/articles/nato-leaders-to-vow-to-lift-military-spending-1409832341>

² Bremmer, I. (2025 m. gegužės 24 d.). The Meaning of Germany's Dramatic Rearmament. Prieiga per internetą: <https://time.com/7288382/germany-merz-dramatic-rearmament/>

³ Bremmer, I. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.eurasiagroup.net/people/ibremmer>

⁴ Žr. 2 šaltinį.

⁵ Burilkov, A., Wolff, B. (2025 m. vasario 21 d.). Defending Europe without the US: first estimates of what is needed. Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/analysis/defending-europe-without-us-first-estimates-what-needed>

⁶ Barry, B. et al. (2025 m. gegužės 15 d.). Defending Europe Without the United States: Costs and Consequences. Prieiga per internetą: <https://www.iiss.org/research-paper/2025/05/defending-europe-without-the-united-states-costs-and-consequences/>

⁷ Fennell, J. (2025 m. vasario 25 d.). Rearming Britain and Europe – The Task Ahead. Prieiga per internetą: <https://cepa.org/article/rearming-britain-and-europe-the-task-ahead/>

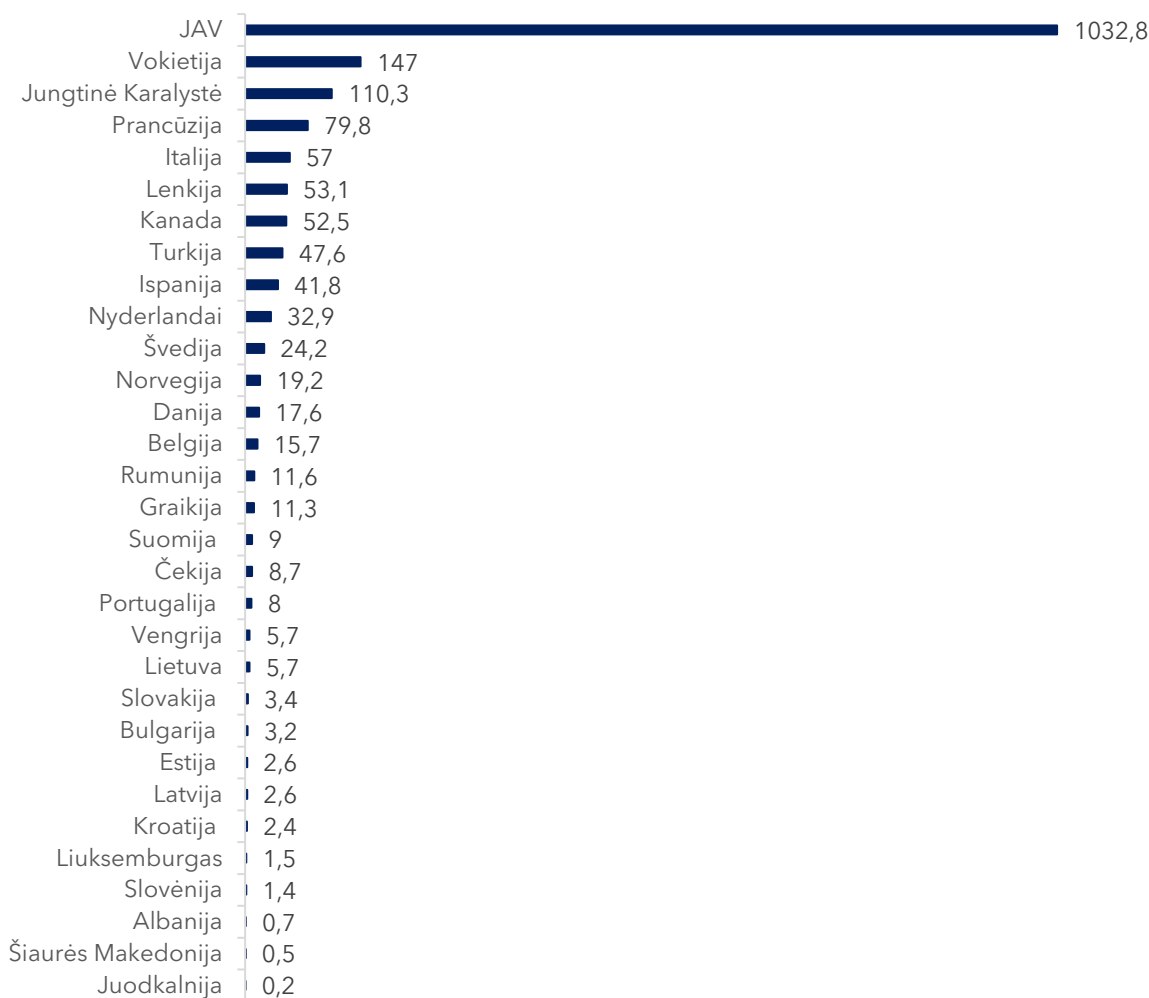
⁸ About Heritage. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.heritage.org/about-heritage/mission>

⁹ Beaver, W., Peters, R. (2026 m. birželio 16 d.). NATO 3.0 and American Security Strategy in Europe. Prieiga per internetą: <https://www.heritage.org/defense/report/nato-30-and-american-security-strategy-europe>

2. Ankaros viršūnių susitikimo išdavos

Susitikimo Ankaroje sprendimai turi solidų finansinį pagrindą – 2025 m. viršūnių susitikime Hagoje (Nyderlandai) priimtą NATO narių įsipareigojimą **iki 2035 m. gynybos reikmėms kasmet skirti sumas, prilygstančias 5 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP)** – po 3,5 proc. tiesiogiai gynybai ir po 1,5 proc. su gynyba susijusiai infrastruktūrai¹⁰.

1 grafikas. Apskaičiuotos NATO šalių išlaidos gynybai 2026 m. (mlrd. JAV dolerių).
© (duomenys) Statista, 2026 m.¹¹ © (grafika) Nacionalinė biblioteka, 2026 m.



Ukrainos išlaidos gynybai 2026 m. gali sudaryti apie **98 mlrd. eurų**¹². **Rusijos** karinės išlaidos 2026 m. bus didesnės nei planuota ir gali priartėti prie **190 mlrd. eurų** ribos.

¹⁰ Defence investment and NATO's 5% commitment. (2026 m. birželio 29 d.). Prieiga per internetą: <https://www.nato.int/en/what-we-do/introduction-to-nato/defence-expenditures-and-natos-5-commitment>

¹¹ Defense expenditures of NATO member states in 2026 (in billion USD). (2026 m. liepos 23 d.). Prieiga per internetą: <https://www.statista.com/statistics/584035/defense-expenditures-of-nato-countries/>

¹² Ukraine to Spend Record \$98 Billion on Defense in 2026 After Zelensky Signs Budget Increase. (2026 m. birželio 23 d.). Prieiga per internetą: <https://www.kyivpost.com/post/78765>

Pagal patvirtintą federalinį biudžetą, Rusija „krašto apsaugai“ 2026 m. planavo skirti apie 12,9 trilijono rublių (maždaug 130–160 mlrd. eurų), tačiau reali suma gali siekti 15–18 trilijonų rublių (157–189 mlrd. eurų). Vien per pirmuosius tris 2026 metų mėnesius jau buvo išeikvota beprecedentė suma – 5,9 trilijonų rublių (per 60 mlrd. eurų)¹³.

Svarbiausi susitikimo Ankaroje rezultatai (susitikimo deklaracijoje parama Ukrainai nurodyta eurai, o ginkluotės pirkimai – JAV doleriais):

- Įsipareigota **Ukrainos karinei įrangai bei karių mokymui 2026 m. skirti 70 mlrd. eurų**. Baigiamojoje deklaracijoje pabrėžiamas Ukrainos indėlis į Europos saugumą, tačiau apie šalies narystės NATO perspektyvas dokumente neužsimenama.
- Paskelbta apie naujus NATO narių ginkluotės pirkimus (**50 mlrd. JAV dolerių**), deklaruotas siekis plėsti gynybos pramonės pajėgumus, spartinti inovacijas. Akcentuota didesnė Europos atsakomybė už Aljanso gynybą.
- Tvirtai **įsipareigota laikytis NATO sutarties 5-ojo straipsnio** („ataka prieš vieną Aljanso narį yra ataka prieš visus“).
- Deklaruota, kad **Iranas niekada neturi turėti branduolinių ginklų** bei pareikalauta gerbti laivybos laisvę Hormūzo sąsiauryje.
- Rusija pripažinta ilgalaike grėsme ^{14, 15, 16, 17}.

Vienas svarbesnių NATO sprendimų, tiesiogiai susijusių su Lietuva, yra įsipareigojimas **NATO oro policijos misiją keisti oro gynybos misija**¹⁸.

Ankaros susitikimo deklaraciją išsamiai įvertinusios Seimo narės, buvusios krašto apsaugos ministrės Dvilės Šakalienės teigimu, dokumento „turinys lakoniškas ir šiomet labai konkretus bei praktiškas, su esminiu posūkiu iš idėjinių deklaracijų į kone praktinį veiksmų planą. Pasirengimas kolektyvinei gynybai su konkrečiu grafiku, įsigijimais ir pajėgumų įvardijimu, fokusuojantis į gamybos plėtrą, kolektyviškumą gaminant ir perkant. Viskas labai konkrečiu – skaičiai, terminai, apimtys, pajėgumai. <...> Trys esminiai taškai deklaracijoje – tai Vašingtono sutarties 5-ojo straipsnio ir kolektyvinės gynybos vieningas kietas patvirtinimas, Ukrainos tranzicija iš saugumo gavėjos į saugumo teikėją ir paradigmatis poslinkis link koncentruoto karinių pajėgumų generavimo bei gynybos pramonės produkcijos. Masyvus karinių įsigijimų šuolis, kuriame ryški Europos lyderystė, mano vertinimu, yra labai teigiamas naujas aspektas. <...> Deklaracijos tekste rašoma: „Ukraina prisideda prie transatlantinio saugumo“. Iš labdaros gavėjos

¹³ Kluge, J. (2026 m. birželio 12 d.). Russian military spending surges by 30% in early 2026, raising doubts about budget plans. Prieiga per internetą: <https://janiskluge.substack.com/p/russian-military-spending-surges>

¹⁴ The Ankara Summit Declaration. (2026 m. liepos 8 d.). Prieiga per internetą: <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2026/07/08/the-ankara-summit-declaration>

¹⁵ NATO viršūnių susitikimo Ankaroje deklaracija: parama Ukrainai, nusilenkimas Trumpui. (2026 m. liepos 8 d.). Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2984338/nato-virsuniu-susitikimo-ankaroje-deklaracija-parama-ukrainai-nusilenkimas-trumpui>

¹⁶ Gaidamavičius, G. (2026 m. liepos 8 d.). „Ataka prieš vieną yra ataka prieš visus“: paskelbta NATO viršūnių susitikimo Ankaroje deklaracija. Prieiga per internetą: <https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2026/07/08/ataka-pries-viena-yra-ataka-pries-visus-paskelbta-nato-virsuniu-susitikimo-ankaroje-deklaracija-587190>

¹⁷ Prašmantas, S. (2026 m. liepos 7 d.). Mažiau JAV ir daugiau Europos: ko tikėtis iš NATO viršūnių susitikimo Ankaroje? Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2978568/maziau-jav-ir-daugiau-europos-ko-tiketis-is-nato-virsuniu-susitikimo-ankaroje>

¹⁸ Karaliūnaitė, U. (2026 m. liepos 10 d.). Itin svarbus NATO sprendimas Lietuvai Ankaroje: ekspertas įžvelgia, kas gali keistis. Prieiga prie interneto: <https://www.delfi.lt/saugu/naujienos/itin-svarbus-nato-sprendimas-lietuvai-ankaroje-ekspertas-izvelgia-kas-gali-keistis-120274487>

Ukraina tampa Aljansui reikalingu karinės galios ir gynybos pramonės centru. Pagaliau įvardytas jau praeitais metais atėjęs suvokimas, kad Ukraina bus svarbus žaidėjas „NATO 3.0“ transformacijoje“¹⁹.

Politikė pabrėžia Lietuvai labai naudingą rezultatą: „**Vienas reikšmingiausių ir mažiausiai pastebėtų šio susitikimo sprendimų – Centrinės Europos vamzdynų sistemos [CEPS] plėtra į Rytus.** Kalbant apie efektyvią gynybą saugus ir nenutrūkstamas karinių degalų bei tepalų tiekimas yra gyvybiškai svarbus. Didelio pralaidumo apsaugotas požeminis produktotiekis yra esminis veiksnys, kuris gali nulemti, ar teoriniai gynybos planai virs realiais gynybos pajėgumais. Šaltojo karo metais pastatyta Centrinės Europos produktotiekio sistema su tūkstančiais kilometrų vamzdynų ir kuro rezervuarų yra vienas iš nedaugelio tikrų NATO kolektyvinių išteklių. Bet dabartinė magistralinių vamzdynų struktūra neprieinama didelio masto operacijoms Rytų flange, pavyzdžiui, Lietuvą kuras pasiekia keliais ir geležinkeliu, o tai, savaime suprantama, yra pirmieji priešų taikiniai. Puikiai prisimenu sunkius pokalbius ir milimetrais judantį progresą savo kadencijos metu. Pagaliau sutarta, kad bus skirta lėšų pratęsti produktotiekį per Lenkiją į Baltijos šalis. Bendrai su plėtra į Rumuniją, Bulgariją ir Turkiją CEPS kainuos 27 mlrd. eurų ir gali tapti didžiausia investicija NATO istorijoje. Žinoma, statybų greitis išlieka pažeidžiamas veiksnys.“²⁰

Politinius renginio rezultatus įvertinusio Geopolitikos ir saugumo studijų centro direktoriaus Lino Kojalos nuomone, didžiausios susitikimo laimėtojos yra NATO šalys ir Ukraina, o didžiausia pralaimėtoja – Rusija. Pasak eksperto, prieš NATO viršūnių susitikimą pagrindinis sąjungininkų diskusijų objektas buvo, kaip suvaldyti Trumpo nenusipėjamumą ir išvengti viešų konfliktų. Baimintis, kad, nepaisant didelių pastangų suvaldyti JAV prezidentą, išlaikyti dėmesį svarbiausiais Aljanso klausimais nepavyks. Iš pradžių atrodė, kad šie nuogaštavimai gali pasitvirtinti. Vos atvykęs į Ankarą Trumpas pareiškė esąs nusivylęs NATO reakcija į karą Irane, sukritikavo Ispaniją²¹, prabilo apie Grenlandijos kontrolę ir net pagrasino išvesti JAV pajėgas iš Europos. Vis dėlto didesnių nesutarimų pavyko išvengti, o rezultatai buvo pozityvūs. Už uždary durų Trumpas sąjungininkes patikino, kad JAV nori likti NATO, nebekartojo kritikos Ispanijai ir nebegrįžo prie Grenlandijos klausimo^{22, 23}.

Kojalos požiūriu, toks rezultatas pasiektas todėl, kad Europa suprato JAV lyderio „veikimo algoritmą“. Tai leido Jungtinių Valstijų sąjungininkėms tinkamai pasiruošti NATO viršūnių susitikimui ir akcentuoti, kad Europa atsižvelgė į Trumpo kritiką bei prisiėmė didesnę atsakomybę²⁴.

¹⁹ Šakalienė, D. (2026 m. liepos 10 d.). Ankaros viršūnių susitikimo rezultatai: Kas svarbu mums. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/ringas/politics/dovile-sakaliene-ankaros-virsuniu-susitikimo-rezultatai-kas-svarbu-mums-120274387>

²⁰ Ten pat.

²¹ „Ispaniją galima nurašyti“: Trumpas paskelbė naują grasinimą Madridui. (2026 m. liepos 8 d.). Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/trumpas-pagrasino-nutraukti-prekybos-rysius-su-ispnija-57-2720100>

²² Kojala nesureikšmina Trumpo retorikos NATO viršūnių susitikime Ankaroje: tai jam įprasta. (2026 m. liepos 8 d.). Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000795092/kojala-nesureikšmina-trumpo-retorikos-nato-virsuniu-susitikime-ankaroje-tai-jam-iprasta>

²³ Grūnovas, I. (2026 m. liepos 9 d.). Lyderiaujanti Lietuva ir niuksas V. Putinui: kas laimėjo NATO viršūnių susitikime. Prieiga per internetą: <https://www.lrytas.lt/pasaulis/rytai-vakarai/2026/07/09/news/lyderiaujanti-lietuva-ir-niuksas-v-putinui-kas-laimejo-nato-virsuniu-susitikime-43095796>

²⁴ Ten pat.

Bent jau priimtų dokumentų lygmeniu viršūnių susitikimas davė pozityvių rezultatų ir Lietuvai reikšmingų sprendimų. Išvengta viešų pareiškimų, kurie leistų spekuliuoti apie gresiantį NATO skilimą ar radikalų JAV įsipareigojimų Aljansui sumažinimą (panašių nuogąstavimų buvo kilę dėl Trumpo pozicijos).

3. Svarbiausi koncepcijos „NATO 3.0“ bruožai

Terminą „NATO 3.0“ 2010 m. pirmasis pavartojo tuometinis NATO generalinis sekretorius Andersas Foghas Rasmussenas. Pasak jo, Šaltojo karo laikų Aljansą galima vadinti versija „NATO 1.0“, naujomis sąlygomis nuo 1991 m. veikusiai organizacijai tinka pavadinimas „NATO 2.0“, o „NATO 3.0“ būtų gynybos sąjunga, kuriai Rusija nekeltų grėsmės²⁵.

Santrumpa „NATO 3.0“ išliko, nors liko ir Rusijos grėsmė, ypač tapusi akivaizdi, kai 2014 m. rusai užgrobė Ukrainai priklausantį Krymą. 2026 metų vasarį JAV karo sekretoriaus pavaduotojas politikos reikalams Elbridge'as Colby'as nusakė NATO raidą, kokios pageidautų JAV. Pagal jo oficialų pareiškimą, **„NATO 3.0“ turėtų artėti prie Šaltojo karo modelio „NATO 1.0“**, o pagrindinė Europos gynybos nuo Rusijos našta turėtų tekti patiems europiečiams²⁶.

Naujausiame politiniame žodyne „NATO 3.0“ – tai Aljanso transformacijos koncepcija, reiškianti, kad Europos šalys turi prisiimti daug didesnę atsakomybę ir finansinę naštą už savo pačių saugumą. Šis modelis užtikrina Jungtinių Valstijų vaidmens Europoje išsaugojimą, tačiau išreiškia ir JAV strateginį posūkį į Ramiojo vandenyno regioną.

Trumpo administracija planuoja mažinti JAV karinius pajėgumus Europoje, ypač Vokietijoje, ir persikirstyti juos pagal strateginius poreikius Azijoje. Analitinį pranešimą apie koncepciją „NATO 3.0“ parengę *The Heritage Foundation* ekspertai siūlo JAV sumažinti antžeminius pajėgumus Europoje, tačiau **sustiprinti atgrasymą Baltijos šalyse**²⁷. Rekomenduojama šiame regione dislokuoti 40 tūkst. karių – iš tų papildomų 300 tūkst., kuriuos turi mobilizuoti Europa, kad NATO gynyboje nebūtų spragų²⁸.

Apibendrinti Aljanso „NATO 3.0“ bruožai:

- Europa įsipareigoja didinti išlaidas gynybai, plėsti karinius pajėgumus ir mažinti priklausomybę nuo JAV išteklių įprastinių karinių grėsmių atveju.
- Jungtinės Valstijos Europos išlaiko branduolinį skydą ir garantuoja strateginį atgrasymą Europoje, tačiau pagrindinį dėmesį nukreipia į Kinijos atgrasymą Indijos ir Ramiojo vandenyno regione.

²⁵ Lobjakas, A. (2010 m. spalio 8 d.). Alliance Chief Introduces 'NATO 3.0'. Prieiga per internetą: <https://eurasianet.org/alliance-chief-introduces-nato-30>

²⁶ Remarks by Under Secretary of War for Policy Elbridge Colby at the NATO Defense Ministerial (As Prepared). (2026 m. vasario 12 d.). Prieiga per internetą: <https://www.war.gov/News/Speeches/Speech/Article/4404801/remarks-by-under-secretary-of-war-for-policy-elbridge-colby-at-the-nato-defense/>

²⁷ Ten pat.

²⁸ Žr. 9 šaltinį.

- **Sustiprintas Europos rytinis flangas.** Didžiulis dėmesys skiriamas atgrasymo priemonėms ir nuolatiniam (daugiausia Europos valstybių) pajėgų dislokavimui Baltijos šalyse bei kitose rytinio flango valstybėse.
- **Branduolinio atgrasymo plėtra.** Svarstoma galimybė dislokuoti papildomų JAV nestrateginių branduolinių ginklų arčiau rytinių Europos sienų (pvz., Lenkijoje ir Suomijoje).
- Karinis mobilumas ir Arktis. Šiaurės šalių saugumui ir Arkties regionui teikiamas naujas prioritetas, siekiama spartinti karinį mobilumą ir užtikrinti sklandų pajėgų judėjimą Europoje^{29, 30, 31}.

Galima daryti išvadą, kad „NATO 3.0“ koncepcija, kaip ją formuluoja JAV valstybinė administracija ir *The Heritage Foundation*, numato ženklių JAV įsipareigojimų sumažėjimą, tačiau nekalba apie visišką amerikiečių pasitraukimą iš NATO. Numatytos atgrasymo priemonės ginti Baltijos valstybes, taigi jos neturėtų būti paliktos „pilkos zonoje“.

4. Esminės Vokietijos gynybos politikos permainos

2022 m. vasario 27 d. tuometinio Vokietijos kanclerio socialdemokrato Olafo Scholzo pasakyta kalba ženkli Vokietijos gynybos politikos virsmą, nulemtą tų metų vasario 24 d. prasidėjusios Rusijos invazijos į Ukrainą (kanclerio kalba dabar vadinama vienu žodžiu – **Zeitenwende**, vokiškai reiškiančiu lūžio tašką, laikų pasikeitimą³²). Netrukus buvo įkurtas 100 mlrd. eurų persiginklavimo fondas³³, pakeistas konstitucinis valstybės skolos stabdis³⁴, taip leidžiant skolintis gynybos išlaidoms.

Pasikeitus Vokietijos vadovui (2025 m. gegužės 6 d. kancleriu tapo krikščionis demokratas Friedrichas Merzas), Vokietija tęsia politiką pagal *Zeitenwende* gaires. 2025 m. gegužės 14 d. pirmojoje reikšmingoje politinėje kalboje Bundestage Merzas išreiškė lūkestį, kad **Vokietijos kariuomenė taps stipriausia Europoje**³⁵. Pažadėta, kad Vokietija skirs ginklavimuisi 5 proc. BVP – tai atitiko ne kartą Trumpo išsakytą reikalavimą, kurį parėmė ir NATO generalinis sekretorius Markas Rutte. Tuo metu Vokietija tapo antra NATO nare po Lenkijos, palaikiusia įsipareigojimą skirti gynybai 5 proc. BVP³⁶ (nors, pvz., 2024 m. JAV šiam tikslui teskyrė 3,5 proc. BVP³⁷).

²⁹ Barauskaitė, D. (2026 m. vasario 15 d.). NATO Briuselyje sprendė dėl karių mažinimo ir Arkties saugumo nedalyvaujant JAV sekretoriams. Prieiga per internetą: <https://77.lt/nato-briuselyje-sprende-del-kariu-mazinimo-ir-arkties-saugumo-nedalyvaujant-jav-sekretoriams>

³⁰ Vingilis, V. (2026 m. vasario 13 d.). Ministras: įgyvendinant NATO 3.0 strategiją Europai reikės priimti daugiau atsakomybių. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2838262/ministras-igyvendinant-nato-3-0-strategija-europai-reikes-prisiimti-daugiau-atsakomybiu>

³¹ Labanauskas, E., Vilikanskytė, M. (2026 m. birželio 28 d.). Lietuva ir „NATO 3.0“: su Trumpu siejama JAV idėjų kalvė nupiešė šviesią ateitį? Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2969330/lietuva-ir-nato-3-0-su-trumpu-siejama-jav-ideju-kalve-nupiese-sviesia-ateiti>

³² Policy statement by Olaf Scholz, Chancellor of the Federal Republic of Germany and Member of the German Bundestag, 27 February 2022 in Berlin. (2022 m. vasario 27 d.). Prieiga per internetą: <https://www.bundesregierung.de/breg-en/service/archive/policy-statement-by-olaf-scholz-chancellor-of-the-federal-republic-of-germany-and-member-of-the-german-bundestag-27-february-2022-in-berlin-2008378>

³³ Germany commits €100 billion to defense spending. (2022 m. vasario 27 d.). Prieiga per internetą: <https://www.dw.com/en/germany-commits-100-billion-to-defense-spending/a-60933724>

³⁴ Banser, V. (2025 m. kovo 18 d.). Bundestagas pritarė istoriniam Konstitucijos keitimui – leis skolintis milijardus gynybai. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2515028/bundestagas-pritare-istoriniam-konstitucijos-keitimui-leis-skolintis-milijardus-gynybai>

³⁵ Žr. 2 šaltinį.

³⁶ Ten pat.

³⁷ Military expenditure (% of GDP), United States. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Merzas deklaravo siekį iki 2031 m. padidinti aktyviosios tarnybos karių skaičių nuo 182 tūkst. iki 240 tūkst., atnaujinti pasenusią ginkluotę ir, tikėtina, grįžti prie šauktinių kariuomenės. Net jei planai būtų įgyvendinti tik iš dalies, Vokietija iki 2031 m. taptų reikšminga karine galia. Verta pastebėti, kad po Vokietijos suvienijimo 1990 m. **kalbos apie dideles karines jos investicijas buvo politinis tabu**³⁸.

*Chatam House*³⁹ Europos, Rusijos ir Eurazijos programų vadovas Grégoire'as Roosas svarsto, ar persiginklavimo pakanka, kad Vokietija taptų Europos lydere ginklavimosi srityje⁴⁰. Pasak jo, valstybės politinė kultūra iki *Zeitenwende* gairių pasižymėjo santūrumu, ypač kalbant apie karinę jėgą. Tačiau naujomis sąlygomis Vokietija, jau seniai įpratusi daryti įtaką savo ekonomine galia, turėtų priimti didesnę Europos gynybos našą ir savo potencialų karinį svorį paversti strategine lyderyste. Vokietijos ekonomikos mastas ir svarba Europoje lemia viso Senojo žemyno raidos kryptį: **Europai kuriant tvarią savigynos strategiją Berlynas taps vis reikšmingesnis veikėjas**⁴¹.

Rosso nuomone, persiginklavimas be doktrinos kelia pavojų, kad stigs nuoseklumo⁴². **Berlynas kol kas neturi aiškos karinės strategijos, kuri atitiktų dabartinius jo finansinius įsipareigojimus gynybai**, nors Federalinė gynybos ministerija yra parengusi ginkluotųjų pajėgų raidos koncepciją (nemažai jos detalių tebėra įslaptintos).

„Bendroji karinės gynybos koncepcija“ (vok. *Gesamtkonzeption der Verteidigung*) buvo pavišinta 2026 m. balandžio 22 d. Tai pirmas kartas Vokietijos Federacinės Respublikos istorijoje, kai ginkluotosios jos pajėgos – Bundesveras (vok. *Bundeswehr*) – parengė išsamią karinę strategiją, apibrėžiančią pasirengimą būsimums grėsmėms iki 2039 m.⁴³

Dokumentu reaguojama į didėjančius saugumo iššūkius Europoje, ypač kylančius iš Rusijos, taip pat į NATO vaidmens pokyčius, reikalaujančius didesnio Europos indėlio į žemyno gynybą. Koncepcijoje daroma prielaida, kad dėl daugybės pasaulinių krizių ir Rusijos agresijos prieš Ukrainą – didžiausio karo Europoje nuo 1945 m. – Vokietijos saugumo padėtis artimiausiais metais nepagerės.

Bundesveras turėtų būti pajėgus atlaikyti ilgalaikį, didelio intensyvumo konfliktą su Rusija, kuri gali mesti iššūkį NATO jau 2029 m.⁴⁴ Strategijoje plėtojama Merzo vizija: Bundesveras planuoja gerokai išplėsti turimus pajėgumus, iki 2035 m. kariuomenės personalo skaičius turėtų išaugti nuo 186 tūkst. iki 260 tūkst., o rezervas – nuo 70 tūkst. iki 200 tūkst. Apskritai **keliamas tikslas iki 2039 m. paversti Bundesverą stipriausia įprastine kariuomene Europoje, plečiant bendrą aktyvių karių ir rezervistų skaičių iki 460 tūkst.** ar daugiau⁴⁵.

Bruselyje įsikūrusios „idėjų kalvės“ *Bruegel*⁴⁶ tyrėjas Guntramas Wolffas 2026 m. publikuotame straipsnyje svarsto apie minėtą Bundesvero strategiją ir konstatuoja, kad, praėjus ketveriems metams nuo

³⁸ Žr. 2 šaltinį.

³⁹ Chatham House – trumpesnis JK Karališkojo tarptautinių reikalų instituto (ang. *The Royal Institute of International Affairs*) pavadinimas. Žr.: About us. (n. d.) Prieiga per internetą: <https://www.chathamhouse.org/>

⁴⁰ Roos, G. (2026 m. gegužės 1 d.). Germany rearms – but can it lead? Europe's hesitant superpower in waiting. Prieiga per internetą: <https://www.chathamhouse.org/2026/05/germany-rearms-can-it-lead-europes-hesitant-superpower-waiting>

⁴¹ Ten pat.

⁴² Ten pat.

⁴³ The overall concept of military defence. Responsibility for Europe. Military Strategy and Plan for the Armed Forces (2026 m. balandžio 22 d.). Prieiga per internetą: <https://www.bmvg.de/resource/blob/6093998/678875025812878cfa657f9801f62ffc/dl-gesamtkonzeption-der-verteidigung-eng-data.pdf>

⁴⁴ Rogers, L., Gasper, F. (2026 m. birželio 3 d.). Germany's New Military Concept: Responsibility for Europe. Prieiga per internetą: <https://icds.ee/en/germanys-new-military-concept-responsibility-for-europe/>

⁴⁵ Žr. 43 šaltinį.

⁴⁶ Bruegel is the European think tank that specialises in economics. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/bruegel-european-think-tank-specialises-economics>

karo Ukrainoje pradžios, **Vokietijos persiginklavimo procesui vis dar būdingi struktūriniai trūkumai, kokiais daugelį metų pasižymėjo valstybė.**

Wolffas atkreipia dėmesį, kad Bundesvero plėtrai skirtame dokumente aiškiai nurodoma pagrindinė Europai kylanti grėsmė – dokumente 17 kartų minima Rusija. Tačiau apeinami strateginiai pertvarkymai, kurių Vokietijai skubiai reikia. Wolffas kvestionuoja pagrindinį strategijos tikslą – iki 2039 m. paversti Bundesverą stipriausia įprastine armija Europoje. Pvz., 2026 m. Ukraina ir Rusija turėjo po 130 kovai pasirengusių, mūšiuose užgrūdintų brigadų, o Vokietija neturėjo nė dešimties⁴⁷.

Europos saugumas gali būti organizuojamas tik kolektyvinėmis europiečių pastangomis. Tačiau Bundesvero strategijoje neminimos JK, Lenkija ar Prancūzija, kuri, pvz., svarsto galimybę virš visų Europos partnerių išskleisti savo „branduolinį skėtį“. Kalbant apie kolektyvinę gynybą dėmesys telkiamas į NATO, kuriam vadovauja JAV. Teigiama, kad Vokietija turėtų tapti „dar stipresne Jungtinių Valstijų karine sąjungininke“⁴⁸.

Wolffo vertinimu, europietiška alternatyva nėra lengvai sukuriamą dar ir dėl galimo politikos kurso pasikeitimo po 2027 metų balandį vyksiančių Prancūzijos prezidento rinkimų ar tikėtino partijos „Alternatyva Vokietijai“ (vok. *Alternative für Deutschland, AfD*)⁴⁹ pozicijų sustiprėjimo Vokietijoje po parlamento rinkimų 2029 metų kovą.

Panašius pavojus Vokietijai numato ir Roosas. Jo teigimu, Vokietijos koalicinė politika ištis retai kada atrodė trapesnė. Merzo populiarumas mažėjo neįprastai greitai. Jo vyriausybei sunku išlaikyti vidinę sanglaudą, o AfD kyla į istorines apklausų aukštumas ir atrodo pasirengusi tolesniems reikšmingiems proveržiams regioniniuose rinkimuose. Gynybos klausimas vis dažniau įtraukiamas į ideologines diskusijas⁵⁰.

Tačiau, ekspertų vertinimu, **nepaisant Europos valstybių kurso svyravimų, europietiška gynybos alternatyva negali remtis nuolatine priklausomybe nuo JAV**⁵¹.

Kaip matyti, išoriniai iššūkiai – Rusijos agresija prieš Ukrainą ir JAV siekis persikirstyti gynybos išlaidų našta tarp NATO narių – nulėmė esminį Vokietijos gynybos politikos pokytį, vadinamą „lūžio tašku“. Naujasis kursas, numatantis ženklų išlaidų gynybai didinimą, turėtų būti ilgalaikis, tačiau kyla nuogąstavimų, kad Vokietijos ekonominiai sunkumai bei radikalių politinių jėgų (pvz., AfD) sustiprėjimas gali reikšmingai koreguoti naująją politiką.

⁴⁷ Wolff, G. (2026 m. birželio d.). German rearmament under the spotlight. Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/first-glance/german-rearmament-under-spotlight>

⁴⁸ Ten pat.

⁴⁹ Alternative for Germany. (2026 m. liepos 29 d.). Prieiga per internetą: <https://www.britannica.com/topic/Alternative-for-Germany>

⁵⁰ Žr. 40 šaltinį.

⁵¹ Žr. 47 šaltinį.

5. Keblumai įgyvendinant naująjį Vokietijos ginklavimo kursą

Nepaisant deklaruotų ginklavimo kryptų, Vokietijos posūkis nauju kursu nevyksta be trikdžių.

Wolffo vertinimu, užsakymų pagal Vokietijos gynybos sutartis įvykdymo laikas svyruoja nuo dvejų iki ketverių metų, panašiai kaip JK ir Lenkijoje. Tačiau kitaip nei pastarosiose šalyse, Vokietijoje gausėja užsakymų, kurių įvykdymo terminas nenurodytas – dabar jų dalis sudaro apie 70 proc. Be to, šalyje trūksta centralizuoto produkcijos pateikimo stebėjimų. Valstybė, pateikianti užsakymų, kurių vertė viršija šimtus milijardų eurų, bet negebanti nustatyti, ką išties gauna, turi problemą, gerokai peržengiančią gynybos politikos ribas⁵².

Anot Wolffo, norėdama ištaisyti strateginius trūkumus, Vokietija turėtų glaudinti bendradarbiavimą su Europos partneriais, įskaitant Ukrainą, paversti tai savo kolektyvinės gynybos strategijos centru. Viešieji pirkimai ir mokymai turėtų būti pritaikyti naujai ginklavimo paradigmai, nustatant aiškius autonominių sistemų, dronų ir dirbtinio intelekto platformų tikslus. Gynybos ministerija turėtų būti įsipareigojusi radikaliai modernizacijai – pvz., kad realiuoju laiku būtų teikiama informacija apie tai, kas buvo užsakyta ir pristatyta⁵³.

Roosas atkreipia dėmesį, kad supervalstybė apibrėžiama ne pagal tai, kiek ji išleidžia pinigų, o pagal tai, kaip greitai ir nuosekliai gali paversti juos realiais kariniais ištekliais. Pvz., pamokanti galėtų būti sprendimo 2023 m. pasiųsti į Ukrainą vokiškų tankų „Leopard 2“ istorija: iš pažiūros paprastas reikalas virto ilgomis vidaus ir išorės derybomis. Berlynas orientavosi į Vašingtoną: kancleris Scholzas 2023 metų sausį sutiko perduoti „Leopard 2“ Ukrainai, kai amerikiečiai pažadėjo jai tankų „Abrams“⁵⁴.

„Išlaisvinkite leopardus!“ – buvo skanduojama nuolatinėse demonstracijose prie Bundesatgo, o parlamentarai aršiai diskutavo, ar siųsti tankų, ar ne. Kas gi kėlė Scholzui tokį didelį nerimą? Didžiulę reikšmę turėjo istorijos našta, kurią jaučia šiuolaikiniai Vokietijos lyderiai. Daugelis vokiečių nerimavo, kad jų valstybė, kuri buvo agresorė dviejuose pasauliniuose karuose, gali tapti pagrindine kovinių tankų tiekėja Ukrainai⁵⁵.

Pastangos nuolat dislokuoti Bundesvero brigadą Lietuvoje⁵⁶ irgi vyksta ne itin sklandžiai. 2026 metų birželio duomenimis:

- Vokietijos brigadai „Lietuva“ (oficialiai – Vokietijos kariuomenės 45-ajai šarvuotajai brigadai) trūksta žemesnės grandies karių ir specialistų, ypač informacinių technologijų, kibernetinės saugos, logistikos ir žvalgybos srityse, savanorių skaičius taip pat nepakankamas.
- Jei nepavyks surinkti pakankamai savanorių, neatmetama privalomo dislokavimo galimybė.

⁵² Ten pat.

⁵³ Žr. 47 šaltinį.

⁵⁴ Hillin, J. (2023 m. sausio 19 d.). Ukraine war: German tanks for Ukraine depend on US approval. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/world-europe-64329059>

⁵⁵ Adler, K. (2023 m. sausio 25 d.). Why Germany delayed sending Leopard 2 tanks to Ukraine. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/world-europe-64402928>

⁵⁶ Vokietijos brigada Lietuvoje. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://kam.lt/vokietijos-brigada-lietuvoje/>

- Planuota sumažinti užsienio tarnybos zonos lygį Lietuvoje (nuo 9-ojo iki 8-ojo), o tai reikštų mažesnius atlyginimus Vokietijos kariams ir galėtų neigiamai paveikti jų motyvaciją bei komplektavimo procesą⁵⁷.

Roosas mano, kad Vokietijos federalinė decentralizuota Vyriausybės struktūra – esminė šalies pokario ekonominio stebuklo dedamoji – kartu yra ir problemos faktorius, lemiantis delsimą, kai reikia greičio ir nuoseklumo.

Tarp „foninių“ Vokietijos problemų – bendra jos ekonomikos būklė. Eksportu paremta, daug energijos vartojanti pramonės sistema – Vokietijos pokario sėkmės pagrindas – dabar patiria spaudimą, kurį atlaikyti ji nebuvo sukurta. Pigių rusiškų dujų eros pabaiga privertė šalies pramonę staigiai persvarstyti energijos tiekimą ir susitaikyti su jos pabrangimu.

Vokietijos korporacinis modelis, apimantis tiek vidutines, tiek stambias kompanijas, pasižymi stabiliais, dažnai šeiminiais nuosavybės santykiais, teikiant pirmenybę tęstinumui, o ne permainingoms, ir apdairumui, o ne rizikai.

Vokiečių automobilių gamintojai šalies viduje patiria augančią kinų konkurenciją, o gyvybiškai svarbus vokiškų prekių eksportas į Kiniją mažėja. Tik nuoseklus strateginis diversifikavimas galėtų sušvelninti šį smūgį. Tam reikia valstybės vadovaujamo postūmio: kapitalo mobilizavimo dideliu mastu, spartaus pramonės atnaujinimo. Roosas neabejoja, kad vokiečiai vis dar gali gaminti ypač gerai, tačiau kelia klausimą, ar jie gali pakankamai sparčiai prisitaikyti, kartu užtikrindami ir tvarias gynybos pastangas.⁵⁸

Wolffas atkreipia dėmesį, kad **Europa menkai įtraukta į gynybos srities pirkimus iš Vokietijos**. Vietos įmonės gauna 60 proc. šalies gynybos užsakymų – dvigubai daugiau nei 2020 m., o tiesiogiai iš Europos partnerių beveik nieko neužsakoma. Kalbant apie kai kurias ginklų sistemas, vokiečiai vis dar yra priklausomi nuo JAV net ir tose srityse, kuriose esama europietišκών alternatyvų⁵⁹.

Bundesveras ir toliau perka tai, ką žino, o ne tai, ko jam reikia. Tik maža ir vis mažėjanti Vokietijos gynybos pirkimų dalis skiriama „naujos paradigmos“ ginklams, kurie pasirodė esą veiksmingi Ukrainoje: autonominėms sistemoms, dirbtiniu intelektu grįstoms žvalgybos ir artilerijos technologijoms, tinklinei oro ir raketų gynybai, elektronei kovai ir gynybai nuo dronų⁶⁰.

Vokietija yra ekonomiškai didžiausia, galingiausia Europos valstybė, nors ji ir gali skirti nemenkus išteklius, atitinkančius naujus ginklavimosi siekius, tačiau jos pramonei bei vadybai būdinga inercija, nuo kurios įveikimo priklausys ir gynybos stiprinimas.

6. Pasipriešinimas Vokietijos karinės galios atgimimui

Leidinio *Politico* autorių kolektyvas 2025 metų lapkritį publikuotame straipsnyje „Vokietijos perginklavimas apverčia aukštyn kojomis Europos galios pusiausvyrą“ rašo: „Dešimtmečius Europos Sąjunga vadovavosi nebyliu susitarimu – **Vokietija tvarkė pinigus, Prancūzija – kariuomenę. Dabar padėtis keičiasi**“⁶¹.

⁵⁷ Banser, V. (2026 m. birželio 22 d.). Trūksta ir eilinių, ir specialistų – Bundesveras nesurenka Lietuvos brigados. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2968159/truksta-ir-eiliniu-ir-specialistu-bundesveras-nesurenka-lietuvos-brigados>

⁵⁸ Žr. 40 šaltinį.

⁵⁹ Žr. 47 šaltinį.

⁶⁰ Ten pat.

⁶¹ Lunday C. Et al. (2025 m. lapkričio 12 d.). Germany's rearmament upends Europe's power balance. Prieiga per internetą: <https://www.politico.eu/article/germany-rearmament-upends-europes-power-balance-military/>

Pasak *Politico*, Vokietijai siekiant tapti dominuojančia karine jėga Europoje, politinė pusiausvyra kinta: Prancūzija stengiasi išlikti svarbi, o Lenkijoje Vokietijos persiginklavimas primena senas baimes, tačiau ir teikia viltį, kad Berlyno ir Varšuvos aljansas galėtų būti veiksmingiausias būdas sulaikyti Rusiją.

Tikimasi, kad nuo 2026 m. iki 2029 m. Vokietija gynybai kasmet išleis maždaug 153 mlrd. eurų. Tai būtų ambicingiausia šalies karinė plėtra nuo Vokietijos suvienijimo 1990 m.

Vokietijos gynybos biudžetas iki 2029 m. laipsniškai turėtų išaugti iki 152,8 mlrd. eurų. 2025 m. planuotas gynybos biudžeto padidėjimas iki 62,4 mlrd. eurų (2,4 proc. BVP) – 2024 m. išlaidos siekė 51,95 mlrd. 2026 m. gynybai skiriamos lėšos turėtų išaugti iki 82,7 mlrd. eurų. Iki 2029 m. Vokietija ketina skirti gynybai 3,5 proc. savo BVP⁶².

Lenkai savo ruožtu planuoja turėti vieną didžiausių bei geriausiai aprūpintų kariuomenių Europoje.

Lenkijos karinės išlaidos 2025–2029 m. pasieks didžiausią BVP rodiklį NATO istorijoje: šalies gynybos biudžetas sudarys nuo 4,48 proc. iki 4,8 proc. BVP (apie 46,8–54,7 mlrd. eurų kasmet)⁶³.

Europos politikams šios tendencijos kelia ne vien su biudžetu susijusių klausimų. Jei Berlynas daug išleis, daugiausia bendradarbiaudamas su Šiaurės ir Centrinės Europos sąjungininkais, **Paryžius rizikuoja prarasti centrinį vaidmenį**, kurį ilgą laiką turėjo Europos gynybos architektūroje (prancūzai irgi planuoja iki 2030 m. išleisti po 80 mlrd. eurų kasmet⁶⁴).

Varšuvoje Vokietijos persiginklavimas laikomas būtinu, bet pavėluotu. 2025 m. Lenkijos gynybos viceministras Pawełas Zalewski sakė *Politico*: „Žvelgiant į istoriją, situacija, kai Vokietija susieja savo ekonominę galią su karine, kelia nerimą“.

Apibendrinant, spartus Vokietijos stiprėjimas ir prieštaringa jos partnerių reakcija rodo, kaip Europos gynybos svorio centras juda į Rytus. Vokietijai didinant karinį vaidmenį, ji neišvengiamai pakeis Europos pusiausvyrą. Partneriai ieškos Berlyne atramos, tačiau priešinsis jo dominavimui.

7. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Priimtų dokumentų lygmeniu NATO viršūnių susitikimas Ankaroje davė pozityvių rezultatų, taip pat ir Lietuvai reikšmingų sprendimų. Susitikimo metu išvengta viešų pareiškimų, kurie leistų spekuliuoti apie gresiantį NATO skilimą ar radikalų JAV įsipareigojimų Aljansui sumažinimą (panašių nuogąstavimų buvo kilę dėl Trumpo pareiškimų).

⁶² Vokietijos gynybos biudžetas iki 2029 m. turėtų išaugti iki 3,5 proc. BVP. (2025 m. birželio 25 d.). Prieiga per internetą:

<https://jp.lt/vokietijos-gynybos-biudzetas-iki-2029-m-turetu-isaugti-iki-35-proc-bvp/>

⁶³ Grikis, L. (2026 m. birželio 17 d.). Lenkija gynybai skiria didesnę BVP dalį nei JAV. Prieiga per internetą: <https://77.lt/lenkija-gynybai-skiria-didesne-bvp-dali-nei-jav>

⁶⁴ Žr. 61 šaltinį.

Pagal „NATO 3.0“ koncepciją, kaip ją formuluoja JAV valstybinė administracija ir *The Heritage Foundation*, numatomas ženklus JAV įsipareigojimų sumažėjimas, tačiau apie visišką Jungtinių Valstijų pasitraukimą iš Aljanso nekalbama. Numatytos atgrasymo priemonės ginant Baltijos valstybes, taigi jos neturėtų būti paliktos „pilkojoje zonoje“.

Išoriniai iššūkiai – Rusijos agresija prieš Ukrainą ir JAV siekis perskirstyti gynybos išlaidų naštą tarp NATO narių – nulėmė esminį Vokietijos gynybos politikos pokytį, kuris vadinamas „lūžio tašku“. Naujasis kursas, numatantis reikšmingą išlaidų gynybai didinimą, turėtų būti ilgalaikis, tačiau kyla nuogąstavimų, kad Vokietijos ekonominiai sunkumai bei galimas radikalių politinių jėgų sustiprėjimas gali smarkiai koreguoti naująją politiką.

Vokietija, ekonomiškai didžiausia, galingiausia Europos valstybė, nors ir gali skirti nemenkus išteklius, atitinkančius naujus ginklavimosi iššūkius, tačiau jos pramonei bei vadybai būdinga inercija, nuo kurios įveikimo priklausys ir gynybos stiprinimas.

Spartus Vokietijos stiprėjimas ir prieštaringa jos partnerių reakcija į tai rodo, kaip Europos gynybos svorio centras juda į Rytus. Vokietijai didinant karinį vaidmenį, ji neišvengiamai pakeis Europos pusiausvyrą. Partneriai ieškos Berlyne atramos, tačiau priešinsis jo dominavimui.

Akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

- Jokie konkretūs JAV administracijos sprendimai kol kas nerodo, kad amerikiečiai ketintų palikti NATO partnerius likimo valiai.
- Koncepcija „NATO 3.0“ numato Baltijos šalių gynybą, tačiau daugiausia europiečių pajėgomis.
- Keičiantis Europos saugumo konfigūracijai – stiprėjant Vokietijai ir Lenkijai – Lietuva turėtų lanksčiai adaptuotis prie naujų aplinkybių.